

BOŻENA ŚPILA

CZYNNIKI PROWADZĄCE DO PROSTYTUCJI NIELETNICH

Żyjemy obecnie w kulturze przesyconej seksualnością, ograniczającą się do potrzeby rozładowania napięcia seksualnego i uzyskania „satysfakcji seksualnej”. Z każdej strony jesteśmy bombardowani symbolami seksualnymi, rozbudzającymi zmysłowość. B. McNair, socjolog, badacz mediów, użył pojęcia „kultura obnażania się” (*striptease culture*) na określenie publicznych i medialnych przejawów przesiąknięcia symbolami seksualnymi współczesnej kultury masowej i sztuk wizualnych¹. Kultura obnażania łamie wcześniejsze tabu dotyczące niemówienia o sferach intymnych publicznie, prowadząc do ekshibicjonistycznych „spowiedzi” przed kamerami telewizji, na oczach oglądających różne *talk-show* lub programy takie, jak *Wielki Brat* czy *Rozmowy w toku*. Tematy dotyczące sfery seksualnej stały się modne wśród gwiazd kina i telewizji, polityków, osób publicznych, a także wśród zwykłych ludzi uczestników programów typu *reality-show*. Istnieje zapotrzebowanie na podglądanie intymnego życia innych ludzi, mające pewne znamiona dewiacji zwanej voyeryzmem. Seksualizacja reklam, treści czasopism, wykorzystywanie symboli kobiecego i męskiego ciała, zmysłowości, elementów zachowań sugerujących stosunek seksualny doprowadziła do zmiany poczucia smaku, zatarcia rozróżnienia tego, co już stało się obsceniczne, a co jeszcze nie. Obrazy typowe dla pornografii przeniknęły masowo do dóbr kultury wraz z forsowaniem wizji, że seks jest prawdopodobnie największym dobrem konsumpcyj-

---

Dr BOŻENA ŚPILA – adiunkt Katedry i Kliniki Psychiatrii Akademii Medycznej w Lublinie; adres do korespondencji: ul. Głuska 1, 20-349 Lublin; e-mail: bozena.spila@am.lublin.pl

¹ B. McNair, *Seks, demokratyzacja pożądania i media, czyli kultura obnażania się*, Warszawa: Warszawskie Wydawnictwa Literackie Muza S.A. 2004, s. 8 n.

nym. Hedonistyczna etyka posiadania coraz to nowych dóbr materialnych, w tym atrakcyjnego, „satysfakcjonującego” życia seksualnego jest propagowana przez media.

Z drugiej strony ogromna liczba osób pragnie bliskości z drugim człowiekiem, cierpiąc z powodu braku więzi uczuciowej i poszukując kompulsywnie tej bliskości w formach zastępczych. Coraz większe wymagania zawodowe, pogoń za sukcesem, „wyścig szczurów”, brak czasu dla osób najbliższych i na odpoczynek dla siebie utrudnia pielęgnowanie więzi międzyludzkich. Przygodne związki seksualne, z piciem alkoholu lub użyciem narkotyku, powszechne wśród młodzieży, stają się substytutem więzi emocjonalnej i bliskości. Część tych młodych osób wejdzie na drogę prostytuowania się, poszukując szybkiego sukcesu wyrażającego się osiągnięciem wysokiego statusu materialnego. Inni zagubią się w narkotykowym transie, wypełniając pustkę emocjonalną i brak wokół siebie osób bliskich. Jeszcze inni będą szukać w przygodnym seksie „miłości”, znieczulając się emocjonalnie stopniowo, w miarę tracenia złudzeń, że oddanie się seksualne oznacza, iż „udowadnia się” komuś miłość i że ktoś pokocha „prawdziwie”. Młodzież w Polsce obecnie dorasta w sytuacji kryzysu i pomieszania pojęć etycznych, braku autorytetu oraz więzi międzypokoleniowej, która została zniszczona przez transformację ustrojową. Obserwuje się w praktyce klinicznej narastanie zachorowalności na depresje, zachowania ryzykowne (związane z używaniem narkotyków), agresję oraz zwiększona liczbę samobójstw wśród młodych chłopców.

Prostytucję można zaliczyć do subkultury związanej z przemocą, nadużyciami, przestępstwami i uzależnieniami. Według L. Lernella² prostytucję zalicza się do patologii społecznej. Towarzyszą jej negatywne oceny natury obyczajowej i moralnej. Jedną z cech nierządu jest brak więzi emocjonalnej, obojętność uczuciowa w stosunku do często zmienianych partnerów i osiągnięcie korzyści materialnej. Prostytucja młodocianych dzieli się w zależności od płci na dziewczęcą i chłopięcą. Istniejące wśród mężczyzn zapotrzebowanie na młodociane prostytutki poniżej 16. roku życia powoduje angażowanie się dziewcząt do uprawiania stosunków heteroseksualnych. Z reguły przechodzą w przyszłości do prostytucji dorosłej. Natomiast chłopcy uprawiają najczęściej stosunki homoseksualne. Z badań A. Jaczewskiego wynika, że prawie wszyscy chłopcy mający doświadczenia homoseksualne biorą za to pieniądze (jedni okazjonalnie, inni z zasady) i tylko w takiej formie podejmują kontakty.

---

² *Seksuologia społeczna*, red. K. Imieliński, Warszawa: PWN 1984, s. 541.

Trudno powiedzieć, czy podejmując prostytucję, mają już odmiennie ukierunkowaną orientację seksualną, czy homoseksualny kierunek popędu wytwarza się stopniowo, pod wpływem tego typu stosunków seksualnych³.

WPLYW ŚRODOWISKA RODZINNEGO

Środowisko rodzinne zalicza się do czynników społecznych oddziałujących silnie na rozwój osobowy od najwcześniejszych lat życia i wpływających na ukształtowanie się jednostki oraz następnie jej funkcjonowanie w życiu dorosłym. Przyjmuje się, że czynniki rodzinne odpowiadają za około 50% różnic między poszczególnymi ludźmi. W świetle koncepcji o neuroplastyczności mózgu i wpływie traumatycznych wydarzeń doświadczonych w okresie dzieciństwa, które powodują zaburzenie zdolności do samonaprawy mózgu (neuroplastyczność), analizuje się obecnie związki nadużyć (*abuses*) z patologicznymi zachowaniami.

Według tezy o subkulturze przemocy, kobiety pracujące w usługach seksualnych kontynuują cykl doświadczania przemocy w ciągu całego swego życia⁴. W przeprowadzonym w 2004 r. badaniu, w którym uczestniczyło 325 ulicznych prostytutek z Miami, stwierdzono, że niemal połowa z nich doznała fizycznego (44,9%) i/lub seksualnego (50,5%) nadużycia w dzieciństwie, a ponad 40% doświadczyło przemocy ze strony klientów w ciągu ostatniego roku, 25% zostało uderzonych, 12,9% – zgwałconych, zaś 13,8% kobietom grożono użyciem broni⁵. W badaniu 119 prostytutek Z. Karaś i współautorzy stwierdzili, że 50 z nich (40%) pochodzi z niepełnych rodzin, gdzie brak ojca mógłby być czynnikiem ułatwiającym wejście na drogę prostytucji. W 48 przypadkach trudności ekonomiczne stały się czynnikiem rozpoczęcia prostytuowania się⁶. Z pewnością zła sytuacja ekonomiczna była i jest przyczyną „zarabiania i podwyższania poziomu życia” przez świadczenie usług seksualnych, ale czy każda osoba nastoletnia lub w okresie wczesnej dorosłości

---

³ I. O b u c h o w s k a, A. J a c z e w s k i, *Rozwój erotyczny*, Warszawa: Wydawnictwa Szkolne i Pedagogiczne 1982, s. 162.

⁴ H. S u r r a t [i in.], *Sex Work and Drug Use in Subculture of Violence*, „Crime and Delinquency” 2004, nr 1, s. 43-48.

⁵ W. B. P o m e r o y, *Some Aspects of Prostitution*, „Journal of Sex Research” 1965, nr 1, s. 117-187.

⁶ Z. K a r a ś, J. Z a b e l, Cz. Ż a b a, *Wyniki ankiety problemowej przeprowadzonej w grupie kobiet trudniących się nierządem*, „Zdrowie Publiczne” 1992, nr 6, s. 321-325.

podejmie płatną aktywność seksualną tylko z przyczyn ekonomicznych? Czy nie trzeba mieć „predyspozycji” do wejścia na drogę świadczenia seksu? Jakie czynniki skłaniają młode dziewczęta lub chłopców do prostytuowania się?

W nielicznych badaniach zajęto się problemem prostytucji młodocianych. W badaniach z Tajwanu z 2002 r. przeprowadzono ankiety wśród 158 dziewcząt w wieku (średnio) 15,6 roku i porównano je z grupą kontrolną (65 dziewcząt). W grupie badanej znalazły się prostytutki uliczne i przesiadujące w barach, świadczące usługi na telefon, striptizerki, seksmasażystki. Stwierdzono istotne statystycznie różnice między badanymi a grupą kontrolną, co pozwoliło odkryć czynniki ryzyka obejmujące: strukturę rodzin, z których pochodziły dziewczęta, cechy osobowościowe i demograficzne. Analiza regresji wykazała znaczące różnice dotyczące opieki rodzicielskiej. Tylko 45,6% rodziców dziewcząt z grupy prostitutek nie było rozwiedzionych lub w separacji⁷. Nieadekwatna opieka rodzicielska w dzieciństwie w postaci nadmiernej kontroli lub niewystarczającej troski, chłód uczuciowy w środowisku rodzinnym, emocjonalne odrzucenie, ojcowie nieobecni fizycznie lub emocjonalnie, negatywne wpływy wychowawcze mogą być potencjalnym czynnikiem ryzyka dla młodzieńczej prostytucji. Zachowania dewiacyjne rodziców, stosowanie przemocy, nie tylko nadużyć seksualnych, ale przemocy fizycznej, emocjonalnej, wpływa na kształtowanie się cech osobowościowych. Na przykład w polskich badaniach dotyczących skali krzywdzenia dzieci wykazano, że 8% rodziców badanych dzieci zachęca je do oglądania pornografii⁸.

Przeprowadzono wiele badań dotyczących wpływu postaw rodzicielskich na ukształtowanie się nieprawidłowych cech osobowości. W cytowanej powyżej pracy stwierdzono, że cechy neurotyczne osobowości istotnie różnicują młodociane prostytutki od grupy kontrolnej. Im wyższy poziom neurotyczności, tym mniejsze ryzyko prostytuowania się. Można wyjaśnić to zjawisko wyższym poziomem lęku, niepewności, niepokoju, typowym dla struktury neurotycznej osobowości. Towarzyszące osobom neurotycznym wycofanie społeczne, unikanie wielu sytuacji lękorodnych i bodźców chroni przed nawiązywaniem przypadkowych kontaktów.

Prostytucji sprzyjają takie cechy osobowościowe, jak poszukiwanie i potrzeba wzmożonej nieustannej stymulacji bodźcami (z niskim poziomem lęku), zależność emocjonalna od innych i „zewnątrzsterowność”, czyli poleganie na

---

⁷ Zob. tamże, s. 303-307.

⁸ E. U r b a n, *Krzywdzenie dzieci. Ocena skali zjawiska i możliwości interwencji*, „Zdrowie Publiczne” 2002, nr 3, s. 382-390.

opiniach innych i sugerowanie się czyimś zdaniem, gdy brak lub jest niskie poczucie własnej wartości: „to, co o mnie mówią i jak mnie oceniają inni ludzie, stanowi o mnie i mojej wartości”. Zatem osoby te są bardziej podatne na wpływy mediów i kulturowe, a ich moralność i wzorce etyczne zależą od koniunktury. Szczególnie dla tego typu nastolatków istotny jest seksualizujący wpływ współczesnej kultury, gdzie bodźce erotyczne widać na każdym kroku i są one łatwo dostępne w domu, na stronach pornograficznych w internecie⁹. Pod koniec lat dziewięćdziesiątych rozpowszechnienie stron pornograficznych w sieci www przewyższało liczbę wszystkich innych stron internetowych. Dostępność pornografii w internecie znajduje się poza wszelką cenzurą państw i prawa, które traktują zagładanie na strony „cyberporno” jako prywatną sprawę osób z nich korzystających. Wielu rodziców zakłada blokady i zabezpieczenia na hasło „seks”, ale autorzy cyberpornograficznych stron internetowych ukrywają treści pornograficzne pod innymi hasłami, na przykład pod jakimikolwiek tematami dotyczącymi nastolatków¹⁰.

Wpływ rówieśników

Wpływ grupy rówieśniczej na używanie alkoholu, narkotyków czy wczesną inicjację seksualną jest znaczący i szczególnie dotyczy młodzieży o niskim poczuciu własnej wartości i zależnej od innych. Cechą charakterystyczną okresu adolescencji jest liczenie się ze zdaniem rówieśników bardziej niż jakichkolwiek autorytetów moralnych czy rodziców lub nauczycieli. Także czynniki takie, jak brak zadowalającej pozycji w grupie rówieśniczej lub brak przynależności do niej, poczucie małowartościowości przy silnej potrzebie akceptacji, rozbudzenie potrzeb konsumpcyjnych przy braku finansowych możliwości ich realizowania, sprzyjają uprawianiu nierządu. Wpływ na prostytucję u chłopców mają oprócz wymienionych czynników: brak atrakcyjnych zajęć pochłaniających czas wolny, chęć zaimponowania swoją „dojrzałością” i „wyrafinowaniem”¹¹. Presja grupy rówieśniczej na ubieranie się w „markowe ciuchy” i modny wygląd, od którego zależy poczucie własnej wartości, jest wyrazem kultury konsumpcyjnej. Kulturę tę młodzież przejmuje

⁹ Zob. McNa i r, dz. cyt., s. 97-102.

¹⁰ S. P. E l l i o t, C. E d w a r d s, S. W o o d r u f f, T. C o n w a y, *On-Line Teen Smoking Cessation: What's Porn Got to do With it?*, „*Tobacco Control*” 10(2001), s. 397.

¹¹ O b u c h o w s k a, J a c z e w s k i, dz. cyt., s. 163.

od dorosłych i jest ona wyrazem braku wartości wyższych, dominacji materialistycznego podejścia do życia.

Badanie opublikowane w „Gazecie Wyborczej” z 18.05.2005 r. (przeprowadzone przez prof. Z. Izdebskiego i realizowane przez TNS OBOP) przedstawia współczesnych polskich nastolatków jako „zmuszanych do seksu, znerwicowanych, pijących, biorących narkotyki i prostytutujących się”¹². Na pytanie, czy ktoś zmuszał cię do stosunków seksualnych, 18% odpowiedziało: tak, zaś do innych zachowań seksualnych było przymuszonych 16% nastolatków. Jako zachowania seksualne, do których byli zmuszani, opisano nie tylko pełny stosunek seksualny, ale i „sytuację, gdy wbrew woli, ktoś rozebrał się przy tobie, dotykał intymne części ciała, zmuszał do masturbacji”. Jednocześnie 12% badanej młodzieży przyznało, że było sprawcami przemocy seksualnej wobec rówieśników. Płatne usługi seksualne świadczy 1,4% badanych polskich nastolatków, zaś z usług prostytutek korzysta co czterdziesty badany. Równie częste jest wagarowanie i łamanie prawa, popełnianie drobnych wykroczeń (np. jazda na gapę). Jednocześnie młodzież wykazała się w tymże badaniu słabą kondycją psychiczną; 63% martwiło się o zbyt wiele rzeczy naraz, 48% czuło się nieszczęśliwymi, smutnymi, „zdołowanymi”. Deklarowane oparcie w przyjacielu ma 79%, w dziewczynie/chłopaku (71%) i w matce (57%).

W badaniu tajwańskich prostytutek-adolescentek potwierdzono, że przerywanie nauki szkolnej i powtarzanie klasy jest jednym z potencjalnych czynników ryzyka prostitucji. Podobnie w badaniu grupy 55 dziewcząt prostytutek w wieku od 13 do 18 lat przeprowadzonym w Stanach Zjednoczonych stwierdzono, że ucieczki z domu i wagarowanie ułatwiają seksualną eksploatację przez dorosłych¹³. W cytowanym powyżej badaniu Izdebskiego 78% polskiej młodzieży zdarzało się wagarowanie, a w grupie świadczącej usługi seksualne, głównie homoseksualne, znaleźli się chłopcy z mniejszych miast, gorzej się uczący i z uboższych rodzin¹⁴.

ETIOPATOGENEZA

Narażenie się w trakcie wagarowania lub kiedykolwiek w okresie dzieciństwa i adolescencji na uwiedzenie przez homoseksualistę lub pedofila

---

¹² Z. I z d e b s k i, *Pedofile i dziecięce prostytutki*, „Gazeta Wyborcza” z 18.05.2005 r., s. 2.

¹³ *Prostitution Study Points to Alienation*, „Community Care” 2003, nr 5, s. 11-19.

¹⁴ I z d e b s k i, art. cyt.

włącza mechanizmy kierujące naszą seksualnością. Pierwszy mechanizm zwany *imprintingiem* (prawo pierwszych połączeń) mówi o tym, że przebieg pierwszego kontaktu seksualnego utrwała się i następuje zjawisko podobnego przebiegu współżycia w przyszłości¹⁵. Druga reguła to prawo generalizacji, które określa, że pierwszy akt seksualny rzutuje na stosunek do płci odmiennej¹⁶.

Przedwczesna seksualizacja, która jest dla dziecka nadużyciem seksualnym, czyli sytuacją traumatyczną, może zachwiać dotychczasowym prawidłowym rozwojem tożsamości seksualnej. Niestety, społeczne wypieranie problemu utrudnia ujawnienie przez dzieci faktów uwiedzenia i przepracowanie traumy wykorzystania seksualnego. Wykazano, że ofiary wykorzystania seksualnego w dzieciństwie są bardziej aktywne seksualnie, wcześniej rozpoczynają życie seksualne, mają większą liczbę partnerów¹⁷. W świetle powyższych prawidłowości zrozumiałe jest, że przedwczesne rozbudzenie sfery seksualnej przez nadużycie, czasem z użyciem przemocy fizycznej lub „tylko” uwiedzenie, skutkuje skłonnością do podobnego przebiegu aktów seksualnych spoza tak zwanej normy tolerowanej. Problemem jest, że w oszacowywaniu nadużycia seksualnego na dzieciach nie uwzględnia się „miękkich” nadużyć, np. obnażanie się czy współżycie na oczach dziecka, dotykane miejsc intymnych czy zmuszanie do masturbacji, które również zapadają w pamięć i utralają się jako wzorzec życia seksualnego. Problem dotyczy dziewcząt, ale także chłopców. W badaniach przeprowadzonych w Vancouver w latach 1998-2000 na grupie 358 mężczyzn homo- lub biseksualistów wykazano, że 35,2% doświadczyło „niechcianego seksu”, 10% prostytuowało się w młodości, 14% nadużywano seksualnie przed 14. rokiem życia i 14% przeżyło niechciane akty seksualne po 14. roku życia, najczęściej z użyciem siły fizycznej¹⁸. Stwierdzono także wysokie wskaźniki samobójstw i myśli samobójczych, uzależnień i depresji.

Wiele młodocianych prostytutek ma problemy ze „zwyczajnym życiem”, zanim wejdą na drogę prostytucji z powodu braku umiejętności adekwatnego

¹⁵ O b u c h o w s k a, J a c z e w s k i, dz. cyt., s. 187.

¹⁶ Tamże, s. 185.

¹⁷ G. D. B i s h o p, *Psychologia zdrowia*, Wrocław: Wydawnictwo Astrum 2000, s. 190-191.

¹⁸ P. R a t n e r [i in.], *Non-Consensual Sex Experienced by Men Who Have Sex with Men: Prevalence and Association with Mental Health*, „Patient Education and Counseling” 49(2003), s. 67-74.

radzenia sobie, niższego poziomu wykształcenia, złych relacji interpersonalnych i braku oparcia społecznego. W badaniach A. R. Stiffmana i współautorów stwierdzono, że występowanie trzech lub więcej objawów depresyjnych w okresie adolescencji powoduje pięć razy częściej wejście na drogę prostytucji niż w grupie bez tych objawów¹⁹.

Według Imielińskiego u dziewcząt w okresie dojrzewania sfera seksualna stanowi jedynie przedmiot intelektualnego zainteresowania, a nie potrzeb popędowych. Stosunki płciowe z dziewczyną, uprawiane w tym okresie, gdy nie odczuwa ona jeszcze emocji seksualnych i nie jest zdolna do przeżycia orgazmu, mogą prowadzić do utrwalenia się jej bezemocjonalnego podejścia do życia seksualnego, co może upośledzać odczuwanie przez nią satysfakcji seksualnej w późniejszym wieku²⁰. Dziewczęta w okresie adolescencji odczuwają potrzebę miłości romantycznej, zaś sfera seksualna zostaje rozbudzana stopniowo, z wiekiem osiągając maksimum u kobiet około 40. roku życia. W badaniach stwierdzono, że zdolność do przeżywania orgazmu u dziewcząt pojawia się później, to jest między 18. a 25. rokiem życia, gdy u chłopców występuje wraz z pierwszymi polucjami (w Polsce średnio w 14,4. roku życia). Wydaje się, że popęd seksualny u dziewcząt znacznie silniej podlega modyfikującemu wpływowi czynników psychicznych niż popęd u chłopców. Dziewczęta dojrzewają fizycznie wcześniej. Wyrazem osiągnięcia przez nie biologicznej dojrzałości płciowej jest pierwsza miesiączka, która pojawia się u nich około 11.-13. roku życia. Jednocześnie wolniej dojrzewają one w sferze psychicznej seksualności i zdolności do osiągnięcia satysfakcji ze współżycia seksualnego, zaś potrzeba więzi uczuciowej odgrywa dominującą rolę²¹.

Częste praktyki seksualne w okresie dojrzewania zaburzają zatem prawidłowy rozwój sfery seksualnej i mogą powodować uraz. F. W. Lung i współautorzy²² zaproponowali bilansowy model czynników prowadzących do prostytucji młodocianych. Model ten wyjaśnia 51% różnic między badanymi

---

¹⁹ A. R. Stiffman, P. Dore, F. Earls, R. Cunningham, *The Influence of Mental Health Problems on AIDS-Related Risk Behaviors in Young Adults*, „Journal of Nervous and Mental Diseases” 1992, s. 314-320.

²⁰ K. Imieliński, *Medycyna seksualna. Patologia i profilaktyka*, Warszawa: Oficyna Wydawnicza PCK 1992, s. 152.

²¹ Obuchowska, Jaczewski, dz. cyt., s. 51-62.

²² F. W. Lung [i in.], *Personal Characteristic of Adolescent Prostitutes and Rearing Attitudes of Their Parents a Structural Equation Model*, „Psychiatry Research” 2004, s. 285-291.

młodocianymi prostytutkami a grupą kontrolną dziewcząt w wieku 12-17 lat. Autorzy ci stwierdzili, że oddziaływanie rodziców wpływa odmiennie w zależności od tego, czy pochodzi od matki, czy od ojca. Adekwatna opieka ojcowska (*paternal care*) zmniejsza poziom neurotyczności w strukturze osobowości, co przejawia się obniżeniem poziomu lęku i w związku z tym tendencją do eksploracji i nabywania nowych doświadczeń, także seksualnych. Zatem pośrednio może prowadzić do prostytucji. Oczywiście nie należy uznać tych danych za zniechęcające ojców do adekwatnej opieki rodzicielskiej, ponieważ jednocześnie istnieją inne istotne czynniki, w tym uznawany system wartości, przekazywany dziecku przez ojca.

Nadopiekuńczość matek (*maternal protection*), wyrażająca się nadmierną ochroną dziecka, nasila cechy neurotyczne i tym samym pośrednio wywiera negatywny efekt na prostytuowanie się, obniżając ryzyko wejścia na drogę prostytucji. Nadopiekuńczość ojców (*paternal protection*) i opieka matek (*maternal care*) nie są czynnikami bezpośrednio wpływającym na powstanie cech neurotycznych w osobowości. Bezpośredni wpływ na prostytuowanie się badanej grupy młodych tajwańskich dziewcząt miały natomiast: dysfunkcyjna struktura rodziny, wczesne rozpoczęcie palenia papierosów i niższa liczba lat edukacji szkolnej oraz niższy poziom neurotyczności w strukturze osobowości.

WNIOSKI

Na rozpoczęcie prostytuowania się młodego człowieka ma wpływ wiele czynników. W artykule przedstawiono negatywny wpływ współczesnej kultury „obnażania się” (*striptease culture*) na kształtowanie się sfery seksualnej u młodzieży. Media propagują przedwczesną seksualizację dzieci, przesuniętą przed okres dorastania, wyrażającą się na przykład w sposobie ubierania się (model dziewczynki – nimfetki). Bardzo ważne dla identyfikacji z płcią jest modelownie przez środowisko rodzinne. W badaniach potwierdzono, że patologia rodzin jawna i ukryta oraz stosowanie każdego rodzaju przemocy wobec dzieci sprzyja wejściu na drogę prostytucji (przy współistnieniu cech osobowości typu zewnątrzsterowność, czyli podatności na wpływy otoczenia). Istotną rolę odrywa również grupa rówieśnicza, wyznawane przez nią wartości, model funkcjonowania w sferze seksualnej oraz stosowanie używek i poziom edukacji. Działania profilaktyczne, przeciwdziałające prostytucji młodocianych, powinny obejmować powyżej omówione sfery. Potrzebne jest

zatem współdziałanie różnych grup osób i instytucji bezpośrednio pracujących z młodzieżą, jej rodzinami w celu przeciwdziałania patologiom. Wydaje się, że istotna jest rola wychowania do życia w rodzinie jako przedmiotu nauczania w szkole, remodelująca wpływ hedonistycznych wzorców kulturowych. Dla nastolatków osobami dającymi wsparcie oraz znaczącymi są głównie rówieśnicy, a także matki. Warunkuje to możliwość działań prewencyjnych. Grupy rówieśnicze pozytywnie nastawione na wartości etyczne, np. młodzieżowe grupy religijne, harcerskie, sportowe, mogą przeciwdziałać patologii. Współpraca Policji z rodzicami i szkołą w zakresie przeciwdziałania istniejącym już zachowaniom z kręgu prostytucji jest niezbędna na każdym etapie stwierdzonej prostytucji. Negatywny wpływ przekazywanych obecnie przez media wzorców kulturowych wymaga przeciwdziałania – poprzez przekazywanie młodzieży atrakcyjnych dla niej, pozytywnych wartości.

BIBLIOGRAFIA

- B i s h o p G. D.: Psychologia zdrowia, Wrocław: Wydawnictwo Astrum 2000.
- I z d e b s k i Z.: Pedofile i dziecięce prostytutki, „Gazeta Wyborcza” 18.05.2005 r.
- K a r a ś Z., Z a b e l J., Ż a b a Cz.: Wyniki ankiety problemowej przeprowadzonej w grupie kobiet trudniących się nierządem, „Zdrowie Publiczne” 1992, nr 6, s. 321-325.
- K r a h e B.: Agresja, Gdańsk: GWP 2005.
- L u n g F. W. [i in.], Personal Characteristic of Adolescent Prostitutes and Rearing Attitudes of Their Parents: A Structural Equation Model, „Psychiatry Research” 2004, s. 285-291.
- McN a i r B.: Seks, demokratyzacja pożądania i media, czyli kultura obnażania się, Warszawa: Warszawskie Wydawnictwa Literackie Muza S.A. 2004.
- O b u c h o w s k a I., J a c z e w s k i A.: Rozwój erotyczny, Warszawa: Wydawnictwa Szkolne i Pedagogiczne 1982.
- P o m e r o y W. B.: Some Aspects of Prostitution, „Journal of Sex Research” 1965, nr 1, s. 117-187.
- Prostitution Study Points to Alienation, „Community Care” 2003, nr 5, s. 11-19.
- R a t n e r P. [i in.], Non-Consensual Sex Experienced by Men Who Have Sex with Men: Prevalence and Association with Mental Health, „Patient Education and Counseling” 49(2003), s. 67-74.
- Seksuologia społeczna, red. K. Imieliński, Warszawa: PWN 1984.
- S u r r a t H. [i in.], Sex Work and Drug Use in Subculture of Violence, „Crime and Delinquency” 2004, nr 1, s. 43-48.

- S t i f f m a n A. R., D o r e P., E a r l s F., C u n n i n g h a m R.: The Influence of Mental Health Problems on AIDS-Related Risk Behaviors in Young Adults, „Journal of Nervous and Mental Diseases” 1992, s. 314-320.
- U r b a n E.: Krzywdzenie dzieci. Ocena skali zjawiska i możliwości interwencji, „Zdrowie Publiczne” 2002, nr 3, s. 382-390.

THE FACTORS LEADING TO JUVENILE PROSTITUTION

S u m m a r y

Juvenile prostitution is a crime and belongs to social pathologies. In spite of proportionally small number, it is burdened with grave consequences. Counteraction and prophylaxis are pivotal. In the work, the factors directing an adolescent to prostitution have been discussed on the basis of literature. We have isolated culturally social, family and environmental factors, i.e. proceeding from peers. Subsequently, we have presented hypothetical grounds directly leading towards juvenile prostitution.

Słowa kluczowe: prostytucja, młodzież, dojrzewanie.

Key words: prostitution, juvenile, adolescence.